

5. Íl'ín V. M. Osoblivostí funktsional'nogo í psikhofiziologíchnogo statusu sportsmenív visokoí kvalifikatsíí z oznakami khroníchnogo stomlennya / V.M. Íl'ín, R.S. Zhila, L.Í. Cherkes [ta ín.] // Sportivna meditsina. – 2007. – №1. – S. 42–45.
6. Malíkov M.V. Funktsional'na díagnostika u fízichnomu vikhovann i sportí: navch. posíb. dlya stud. vishch. navch. zakl. / M.V. Malíkov, A.V. Svat'êv, N.V. Bogdanovs'ka. – Zaporízhzhya: ZDU, 2006. – 227s.
7. Shapovalova V. A. Komp'yuternaya programma kompleksnoy otsenki funktsional'nogo sostoyaniya i funktsional'noy podgotovlennosti organizma – «SHVSM». / V.A. Shapovalova, N.V. Malíkov, A.V. Svat'yev. – Zaporozh'ye, 2003. – 75 s.

УДК 796.332-024.9

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ВІДБОРУ ДІТЕЙ У СЕКЦІЮ ВОЛЕЙБОЛУ НА ЕТАПІ ПОЧАТКОВОЇ ПІДГОТОВКИ

Караулова С.І., *Олійник М.О., *Олійник І.С.

69600 Запорізький національний університет, вул. Жуковського, 66, Україна

*69035*Запорізький державний медичний університет, 69035,
м. Запоріжжя, пр. Маяковського, 26, Україна*

karaulova@mail.ru

Розглянуто актуальне питання спортивного відбору дітей у секцію волейболу на етапі початкової підготовки. Показано, що відбір – це комплекс заходів щодо виявлення спортсменів, які мають здібності для ігрової змагальної діяльності. Основним завданням спортивного відбору є всебічне виявлення задатків та здібностей організму дітей, які найбільш відповідають вимогам волейболу. Це потребує вивчення фізичної підготовленості, функціональних можливостей, а також особистих якостей, які мають провідне значення для ігрової діяльності. У дослідженні прийняли участь 12 спортсменок віком 10-12 років які входили до складу групи початкової підготовки ДЮСШ.

Було представлено методіку відбору дітей, які займаються волейболом на етапі початкової підготовки, яка складалась із тестування рівня фізичних якостей, комплексу ігрових тестів, анкетування та антропометричних вимірів. Результати, які були отримані, дозволили проаналізувати динаміку в процесі розвитку фізичних здібностей, наприкінці дослідження відзначались вищі показники у всіх тестових завданнях. Показано, що юні волейболістки вміло та доцільно використовували набуті рухливі навички. Доведено ефективність використаної методіки відбору дітей віком 10-12 років, які займаються волейболом на етапі початкової підготовки.

Ключові слова: спортивний відбір, волейбол, тренувальний процес, волейболістки, фізичні якості, етап початкової підготовки.

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ ОТБОРА ДЕТЕЙ В СЕКЦИЮ ВОЛЕЙБОЛА НА ЭТАПЕ НАЧАЛЬНОЙ ПОДГОТОВКИ

Караулова С.И., * Олейник М.А., * Олейник И.С.

69600 Запорожский национальный университет, ул. Жуковского, 66, Украина

** 69035 Запорожский государственный медицинский университет
пр. Маяковского, 26, Украина*

karaulova@mail.ru

Рассмотрены актуальные вопросы спортивного отбора детей в секцию волейбола на этапе начальной подготовки. Показано, что отбор – это комплекс мероприятий по выявлению спортсменов, которым свойственны возможности для игровой соревновательной деятельности. Основной задачей спортивного отбора является всестороннее выявление задатков и способностей организма детей, которые наиболее соответствуют требованиям волейбола. Это требует изучения физической подготовленности, функциональных возможностей,

а также личных качеств, которые имеют ведущее значение для игровой деятельности. В исследовании приняли участие 12 спортсменов в возрасте 10-12 лет, которые входили в состав группы начальной подготовки ДЮСШ. Было представлено методика отбора детей, занимающихся волейболом на этапе начальной подготовки, которая состояла из тестирования уровня физических качеств, комплекса игровых тестов, анкетирования и антропометрических измерений. Результаты, которые были получены, позволили проанализировать динамику в процессе развития физических способностей, в конце исследования отмечались более высокие показатели во всех тестовых заданиях. Показано, что юные волейболистки умело и целесообразно использовали приобретенные двигательные навыки. Доказана эффективность использованной методики отбора детей в возрасте 10-12 лет, занимающихся волейболом на этапе начальной подготовки.

Ключевые слова: спортивный отбор, волейбол, тренировочный процесс, волейболистки, физические качества, этап начальной подготовки.

THEORETICAL AND METHODOLOGICAL ASPECTS OF THE SELECTION OF CHILDREN IN THE VOLLEYBALL SECTION AT THE STAGE OF INITIAL TRAINING

Karaulova S., * Oleynik M., * Oleynik I.

69600 Zaporizhzhya National University, Zhukovsky str., 66, Ukraine

* 69035 Zaporizhya State Medical University, Mayakovsky avenue, 26, Ukraine

karaulova@mail.ru

Address current issues of sports selection of children in the volleyball section at the stage of initial training. It is shown that selection is a complex of measures to identify athletes who exhibit opportunities for game of competitive activity. The main task of the sports selection is the comprehensive identification of the instincts and abilities of an organism of children who meet the requirements of volleyball. This requires the study of physical condition, functional abilities, and personal qualities that are of utmost importance for play activity. The study involved 12 athletes at the age of 10-12 years, which was part of the group of initial training coach. It was determined by the method of selection of children involved in volleyball at the stage of initial training, which consisted of testing the level of physical qualities, complex gaming tests, questionnaires, and anthropometric measurements. The results that were obtained, made it possible to analyze the dynamics in the process of development of physical abilities, at the end of the study noted higher rates in all test tasks. It is shown that young volleyball players expertly and expediently used the acquisition of motor skills. Proven effectiveness of the methodology used in the selection of children aged 10-12 years, those involved in volleyball at the stage of initial training.

Key words: sports selection, volleyball, training, volleyball, physical quality, the stage of initial training.

ВСТУП

Сучасний рівень вищих спортивних результатів настільки високий, що наблизитись до них, а тим більше покращити, можуть спортсмени, що мають виключно високі фізичні дані. Для цього необхідний відбір спортсменів з найбільш високим рівнем фізичних і психічних можливостей, функціональних можливостей, важливих для певного виду спорту, і зокрема для волейболу.

Як указують ряд спеціалістів, спортивний відбір – це комплекс заходів щодо виявлення спортсменів, яким властиві можливості для ігрової змагальної діяльності і властивостей організму, які забезпечують високу надійність навичок і ефективність [2, 5, 8]. Волейбол користується великою популярністю у дітей і дорослих. Однак інтерес до цієї спортивної гри буде міцнішим і глибшим за умови відповідності індивідуальних особливостей специфіці волейболу.

Підготовка волейболіста – процес багаторічний. Починати його потрібно з 10-12 років, інакше втрачається сенс підготовки. В умовах першочергового значення набувають глибоке вивчення індивідуальних особливостей спортсменів й розробка раціональної методики спортивного відбору для занять волейболом. Тому вирішення проблеми відбору дітей на етапі початкової підготовки для занять волейболом є актуальною.

Вирішуючи питання про відбір спортивної спеціалізації, тренеру необхідно знати рівень фізичного розвитку, фізичної підготовленості, спеціальних якостей і здібностей тих, хто починає займатися волейболом. Це визначає принцип комплексного підходу, який дозволяє отримати не тільки різну інформацію про спортсмена, а й порівняти показники, які відносяться до формування спеціальних здібностей гравця в процесі спортивної підготовки.

Враховуючи, що процес досягнень у спорті індивідуальний внаслідок різного біологічного та розумового розвитку, у процесі відбору тренер вивчає динаміку успіхів у навчанні технічним прийомам та діям, розвитку фізичних якостей та психологічних особливостей спортсменів [1, 3, 7].

МАТЕРІАЛИ І МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕНЬ

Об'єкт дослідження: навчально-тренувальний процес юних спортсменів, які займаються волейболом.

Предмет дослідження: методика відбору дітей до секції волейболу на початковому етапі тренувального процесу.

Метою дослідження стало визначення і теоретичне обґрунтування методики відбору дітей, які займаються волейболом на етапі початкової підготовки.

Методи дослідження: аналіз літератури з проблеми дослідження, спостереження, педагогічний експеримент, тестування рівня фізичних якостей, комплекс ігрових тестів, анкетування, антропометричні виміри – довжини і маси тіла обстежуваних.

Дослідження проводилося на базі Запорізької спеціалізованої школи №7 протягом вересня-травня 2014 року. Було набрано групу початкової підготовки з 12 спортсменок віком 10-12 років.

РЕЗУЛЬТАТИ ТА ЇХ ОБГОВОРЕННЯ

На початку дослідження була проведена діагностика ігрової обдарованості школярів. Завдання ігрового тестування на етапі початкового спортивного відбору полягає у визначеності здібностей до взаємодії з партнерами та протидії суперникам, орієнтації, швидкості дій, ініціативності, раціональності та оригінальності оперативних рішень, антиципації, концентрації уваги і координації дій. Найкращим засобом такої діагностики є модельні тести, побудовані на матеріалах рухливих ігор.

Тести повинні моделювати здібності до ігрової діяльності, бути доступними та цікавими для школярів, мати об'єктивні показники. Для виявлення вольових якостей тести проводяться у вигляді змагань, з використанням спеціально підібраного комплексу ігрових тестів [1, 3, 4].

Завдяки педагогічному спостереженню за проведенням ігрових тестів “Бігуни” та “Полювання” нами було виявлено, що в дітей наявні такі якості, як активність і завзятість у спортивній боротьбі, самостійність, рішучість, цілеспрямованість, спортивна працьовитість, здатність мобілізуватися під час змагань. На основі педагогічних спостережень було визначено здатність юних спортсменок переборювати значні тренувальні навантаження, можливість організму юних волейболісток до ефективного відновлення, темпи формування рухових навичок, темпи розвитку окремих фізичних якостей.

Результати первинного тестування рівня фізичних якостей, які представлені в таблиці 1, на основі нормативних вимог ДЮСШ до оцінки показників розвитку фізичних якостей та рухових здібностей дівчаток, виявили таке:

Таблиця 1 – Показники фізичної підготовленості волейболісток 10-12 років

№ п/п	Біг на 30 м		Безперервний біг 5 хвилин, м		Човниковий біг 3 x 10 м, с		Стрибок вгору, см		Стрибок у довжину з місця, см		Підтягування у висі на перекладині, кількість разів		Кидок набивного м'яча вагою 2 кг вперед за голови, см	
	Рез.	Бал	Рез.	Бал	Рез.	Бал	Рез.	Бал	Рез.	Бал	Рез.	Бал	Рез.	Бал
1	5,2	5	1328	5	7,3	5	44	4	196	5	5	3	372	5
2	5,3	5	1322	5	7,4	5	45	5	192	5	4	3	363	5
3	5,5	4	1326	5	7,6	4	43	4	194	5	7	4	374	5
4	5,6	4	1312	4	7,8	4	44	4	185	4	3	2	341	4
5	5,3	5	1333	5	7,3	5	47	5	198	5	8	4	371	5
6	6,0	4	1243	5	8,3	4	33	4	171	5	3	2	270	4
7	5,8	5	1246	5	7,9	5	36	5	170	4	5	3	272	5
8	5,8	4	1276	4	7,9	4	38	4	178	4	6	3	303	5
9	6,2	3	1141	3	8,4	3	39	4	175	4	3	2	274	4
10	5,9	3	1218	3	8,0	4	46	5	193	5	4	3	378	5
11	5,7	5	1256	5	7,6	5	38	5	168	4	6	4	268	4
12	6,4	3	1132	3	9,1	3	32	4	159	3	2	2	245	4

- у тесті “Біг на 30 м” оцінку “5” отримали 5 спортсменів, “4” - 4, “3” - 3, “2” - 0, “1” - 0 спортсменів.
- у тесті “Безперервний біг 5 хвилин, м” оцінку “5” отримали 7 спортсменів, “4” - 2, “3” - 3, “2” - 0, “1” - 0 спортсменів.
- у тесті “Човниковий біг 3 x 10 м, с” оцінку “5” отримали 5 спортсменів, “4” - 5, “3” - 2, “2” - 0, “1” - 0 спортсменів.
- у тесті “Стрибок вгору, (см)” оцінку “5” отримали 5 спортсменів, “4” - 7, “3” - 0, “2” - 0, “1” - 0 спортсменів.
- у тесті “Стрибок у довжину з місця, (см)” оцінку “5” отримали 6 спортсменів, “4” - 5, “3” - 1, “2” - 0, “1” - 0 спортсменів.
- у тесті “Підтягування у висі на перекладині, (кількість разів)” оцінку “5” отримали 0 спортсменів, “4” - 3, “3” - 5, “2” - 4, “1” - 0 спортсменів.
- у тесті “Кидок набивного м'яча вагою 2 кг вперед за голови, (см)” оцінку “5” отримали 7 спортсменів, “4” - 5, “3” - 0, “2” - 0, “1” - 0 спортсменів.

Загальна кількість балів, набрана волейболістками, коливається в межах з 22 до 34 балів.

Отже, фізичний розвиток дівчаток перебував на достатньому рівні. Майже в усіх тестах спортсменки проявили себе на рівні, вищому за середній, окрім тесту “Підтягування у висі на перекладині, (кількість разів)”, в якому більшість дівчаток отримали 3 бали.

Як відомо, волейбол – це гра, де ростові дані відіграють важливу роль, тому тренери намагаються відбирати дітей у секцію волейболу за цим показником. Аналіз наукової літератури вказує на те що, високорослі представники популяції є для спеціалістів з волейболу найбільш цікавими юними кандидатами у волейболісти, тому тренери при відборі прагнуть до більш точної оцінки граничного росту [4, 6]. Із цією метою часто використовують зріст батьків як елемент прогнозування граничного зросту їхньої дитини.

У рамках експериментального дослідження було також проведено прогнозування зростання для дівчаток (за формулою А.Г. Фурманова):

$$З(см) = \text{зріст батька (см)} + \text{зріст матері (см)} \times 0,51 - 7,5$$

На основі отриманих результатів було виявлено, що зріст спортсменок коливався в межах від 163,6 до 178,4 см.

Також була проведена діагностика особистості на мотивацію до успіху (за методикою Т. Елерс), що дозволила визначити рівень мотивації до успіху. На основі проведеного анкетування було виявлено, що в 3 дівчаток – середня мотивація до успіху, у 7 – висока мотивація до успіху, у 2 – мотивація до успіху надто висока.

Для перевірки ефективності методики відбору дітей у секцію волейболу в рамках експерименту було проведено повторне тестування рівня фізичної підготовленості дівчаток. Результати, які були отримані, дозволили проаналізувати динаміку в процесі розвитку фізичних здібностей, а також порівняти їх з первинними даними (рис. 1 та 2).

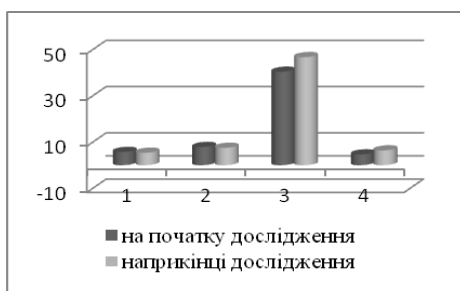

Рис.1 Зміна показників рівня фізичної підготовленості волейболісток віком 10-12 років

Примітки: 1 – біг на 30 м; 2 – човниковий біг 3 x 10 м; 3 – стрибок вгору, см;
4 – підтягування у висі на перекладині, кількість разів.

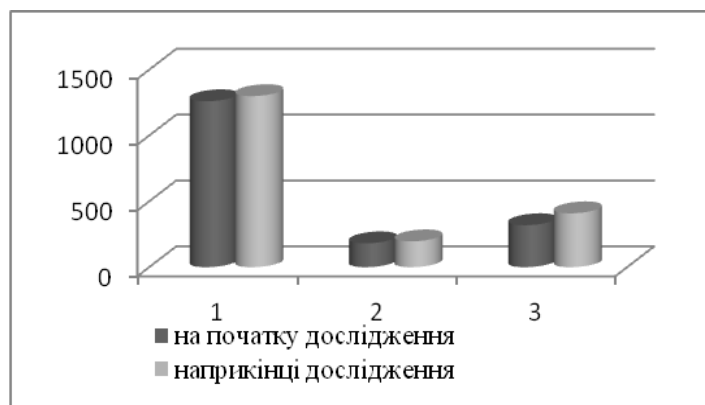

Рис.2 Зміна показників рівня фізичної підготовленості волейболісток віком 10-12 років

Примітки: 1 – безперервний біг 5 хвилин, м; 2 – стрибок у довжину з місця, см;
3 – кидок набивного м'яча вагою 2 кг вперед за голови, см.

Як видно з наведених даних на рис.1 та 2, у волейболісток, що займалися на етапі початкової підготовки, наприкінці дослідження відзначались вищі показники у всіх тестових завданнях. Внаслідок цього дівчатка швидше оволоділи спеціальними рухливими навиками та тактичними прийомами. Спостереження в ігровій обстановці дозволили констатувати, що юні волейболістки вмільо та доцільно використовували набуті рухливі навички, що є підтвердженням розвитку швидкості, спритності, швидкісно-силових якостей у порівнянні з початком дослідження.

ВИСНОВКИ

Проблема відбору спортсменів, і зокрема у волейболі, має велике значення у зв'язку з неухильним зростанням конкуренції висококваліфікованих команд. Тому наразі важливим є питання у своєчасному та правильному відборі та комплектуванні груп початкової підготовки для занять волейболом у ДЮСШ, що обумовлює успішність підготовки юних волейболісток та поповнення резерву команд більш високого класу гри. Отримані результати свідчать про ефективність використаної методики відбору дітей віком 10-12 років, які займаються волейболом на етапі початкової підготовки.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бунин В.Я. Закономерности влияния добротности тестов на эффективность начального спортивного отбора / В.Я. Бунин // Современ. олимп. и параолимп. спорт и спорт для всех: материалы XII Междунар. науч. конгр. – М., 2008. – Т. 1. – С. 155-156.
2. Воробьева Н.П. Спортивные игры / Н.П. Воробьева. – М. : Академия, 2000. – 129 с.
3. Гогун Е.М. Психология для воспитания и спорта / Е.Н. Гогун, Б.И. Мартьянов. – М. : Терра-спорт, 2000. – 78 с.
4. Грибачева М.А. Критерии оценки при обучении волейболу. Развивающие игры / М.А. Грибачева. – М. : Физкультура в шк., 2002. – 235 с.
5. Железняк Ю.Д. Волейбол: У истоков мастерства / Ю.Д. Железняк, В.А. Кунянський. – М.: Флир Бресс, 2006. – 336 с.
6. Железняк Ю.Д. Совершенствование системы подготовки спортивных резервов в игровых видах спорта: автореф. дис. ...доктора пед. наук / Ю.Д. Железняк. – М., 1981. – 48 с.

7. Кагилев Ю.В. Волейбол. Подводящие упражнения / Ю.В. Кагилев. – М., 2004 – 179 с.
8. Шинкарук О.А. Отбор спортсменов и ориентация их подготовки в процессе многолетнего совершенствования (на материале олимпийских видов спорта) / О.А. Шинкарук. – К. : Олимп. лит., 2011. – 360 с.

REFERENCES

1. Bunin V.Ya. Zakonomernosti vliyaniya dobrotnosti testov na effektivnost nachalnogo sportivnogo otbora / V.Ya. Bunin // Sovrem. olimp. i paraolimp. sport i sport dlya vseh: materialy XII Mezhdunar. nauch. kongr. – М., 2008. Т. 1. – S. 155-156.
2. Vorobeva N.P. Sportivnyie igryi / N.P. Vorobeva. – М.: Akademiya, 2000. – 129 s.
3. Gogun E.M. Psihologiya dlya vospitaniya i sporta / E.N. Gogun, B.I. Martyanov. – М.: Terra-sport, 2000. – 78 s.
4. Gribacheva M.A. Kriterii otsenki pri obuchenii voleybolu. Razvivayushchie igryi / M.A. Gribacheva. – М.: Fizkultura v shk., 2002. – 235 s.
5. Zheleznyak Yu.D. Voleybol: U istokov masterstva / Yu.D. Zheleznyak, V.A. Kunyanskiy. – М.: Flir Bress , 2006. – 336 s.
6. Zheleznyak Yu.D. Sovershenstvovanie sistemyi podgotovki sportivnyih rezervov v igrovyyih vidah sporta: avtoref. dis. ...doktora ped. nauk / Yu.D. Zheleznyak. – М., 1981. – 48 s.
7. Kagilev Yu.V. Voleybol. Podvodyaschie uprazhneniya / Yu.V. Kagilev. – М.: Fizicheskaya kultura v shkole: nauchno-metodicheskiy zhurnal, 2004. – 179 s.
8. Shinkaruk O.A. Otbor sportsmenov i orientatsiya ih podgotovki v protsesse mnogoletnego sovershenstvovaniya (na materiale olimpiyskih vidov sporta) / O.A. Shinkaruk. – К. : Olimp. lit., 2011. – 360 s.

УДК 61:796:616-036.83:061.2:614.253.4

ФІЗИЧНА РЕАБІЛІТАЦІЯ В УКРАЇНІ: ІСТОРИЧНІ ВІДОМОСТІ І ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ

Клапчук В.В., Зайцева В.М., Пущина І.В.

69000 Запорізький національний технічний університет, вул. Жуковського, 64, Україна

kafedrafrir@ukr.net

У роботі на основі аналізу даних літератури та власного досвіду зазначено, що потреба подальшого вдосконалення служби лікувальної фізкультури в Україні залишається очевидною. Підкреслено, що залишається чимало невирішених питань щодо діяльності профільних кафедр вищих навчальних закладів освіти. Показано, що в Україні фізична реабілітація як спеціальність наукових працівників отримала визнання в галузі наук з фізичного виховання і спорту, де відбувається активна підготовка кадрів. Окремий фах «Фізична реабілітація» у практиці охорони здоров'я фактично відсутній, оскільки в штатних розписах лікувально-профілактичних закладів не існують відповідні посади. Обґрунтована необхідність поновлення діяльності Проблемної комісії Міністерства охорони здоров'я та Національної Академії медичних наук України «Медичні проблеми фізичної культури і спорту», а також вченої спеціалізованої ради в галузі медичних наук за спеціальністю 14.01.24 – лікувальна фізкультура та спортивна медицина. Доведена потреба внесення Міністерством охорони здоров'я України до штатних розписів лікувально-профілактичних закладів посади спеціалістів з фізичної реабілітації.

Ключові слова: фізична реабілітація, наукова спеціальність, практичний фах, охорона здоров'я